

- Գ. Պետ. Մատ. 6275 (ԺԵ):
- Ե. " " 733 (1771):
- (Զ.) " " 734 (1783):

Խմբագիրը ձեռքի տակ ունեցած է Երկու ձեռագիր միայն, այն է «Ա» և «Զ»: Իսկ Բ-ն և «Զ» ձեռագիրներու բաղադրությունը կատարած են Բ. Ա. Մելիքեան և Բ. Լ. Յովհաննիսեան, որոնցմէ օգտուած է: Այս պատճառով ալ, ինչպէս ինձ կը թուի, չփոխութիւններ անցի ունեցած են ձեռագիրներու համարներու մէջ: Ինձի ծանօթ են Պետ. Մատենադարանի և Պետ. Թանգարանի հետեւեալ ձեռագիրները.

- Պետ. Մատ. 411 (1745) = Կար. 417.
- " " 414 (1626).
- " " 456 (1657) = Կար. 428.
- " " 460 (1682) = Կար. 431.
- Պետ. Թանգ. 732 (1754).
- " " 735 (1874).
- " " 740 (ԺԵ):

Այս ձեռագիրներէն Ա. հնագոյն խմբագրութիւնն է Ռուսումն Բժշկութեան հաստիւն, որ 1466—1469 տարիներուն նոր խմբագրութեամբ վերընծայուեցաւ. ուստի չէր կրնար համեմատութեան ժամանակ բնագիրը առնուիլ: Իսկ Զ (Թ. 414) Պունիաթ Սերաստացոյ խմբագրութիւնն էր, որ Ամիրտով լաթի բնագիրը իր հարազատութեամբ չէր ներկայացներ: Այս կէտին անդրադարձած է Մալխասեան, երբ աւարտած էր բնագրին արտագրութիւնն մանր ուսումնասիրութեամբ: Պունիաթի խմբագրութեան մէջ Օգոստ Բժշկութեան մեծ փոփոխութիւնն չէր կրած. բայց շատ համառօտուած էր Ռուսումն Բժշկութեան, որուն Յառաջարանին էական մասերը պահպանուած՝ ցոյց կու տան անոր բաժանմունքները: Այս ցուցմունքներու համաձայն կարելի էր վերակազմել նախնականը, եթէ ջանք տարուէր ձեռագիրներու մէջ ցրուած մասերը զտաւորել: Առ այս մեծապէս պիտի նպաստէր Ռուսումն Բժշկութեան իր առաջին խմբագրութեան մէջ, որ հետեւեալ տարիներն կը բովանդակէ.

- ա. Մարդակազմութիւն Ա.—ԾԸ. գլուխներով (էջ 1—92).
- բ. Ախրապատին յառաջարանով (էջ 93—198).

- գ. Մուֆրատար (էջ 200—352).
- դ. Դեղագրիք (էջ 354—359).
- ե. Խօսք վարդապետացի և Յիշատակարան (էջ 360—361).
- զ. Դեղագրիք (էջ 362—363):

Ա. Մասը (որ Պունիաթի խմբագրութեան մէջ ամփոփուած է Ա.—ԺԶ. գլուխներու մէջ) ունինք ԾԸ. գլուխներով Պետ. Թանգ. 630. Պետ. Մատ. 413, 10ա—35բ. 451, 1ա. 461, 1—183ա և Լազ. ձեմ. 85, 1ա: Բ. Մասը՝ Պետ. Մատ. 413, 37բ—109բ. 454, 42ա: Պետ. Թանգ. 630. Լազ. ձեմ. 85, 18բ:

Գ. Մասը՝ Պետ. Մատ. 412, 2բ—18բ:

Օգոստ Բժշկութեան մատենին Երկրորդ կարեւոր բաժինն է «Սառնուին և թպտիրն ամենայն ցաւոց» (հրատ. էջ 103—523), որ Պունիաթի խմբագրութեան մէջ «Գիրք բժշկութեան տուժարի» վերնագիրը ստացած է: Յանկալի էր, որ գործին նկարագիրը ամբողջութեամբ պահուած ըլլար «տպերով» և աղիւսակներով:

Հրատարակութիւնն ունի կից լուսարանական ծանօթութիւններ (էջ 527—542) և Բաղդադի մը (էջ 545—578) այն օտար և ուսման բաւերու, որոնք յատուկ են Ամիրտովլաթի լեզուին և կը կարօտին մեկնութեան: Այս կէտին մէջ օգտակար եղած են իրեն ԲԺ. Սուրջուզ Մելիք-Փարսաղանեանի և դեղագործ Յակոբ Սեպետեանի կողմած Բառարանը Ամիրտովլաթի այս գործին մէջ կիրարկած գիտական բաւերու:

Մալխասեան ձեռնարկած է պատրաստել աշխատութիւնս իր յառաջացած տարիքին: Ծերունի գիտնականէն աւելին չէինք կրնար պահանջել: «Ես չինայեցի, կը գրէ, ոչ ժամանակ և ոչ ջանք՝ ըստ կարելոյն կատարեալ գործնելու այս աշխատութիւնը. բայց լաւ գիտակցում եմ, որ նա հետո է կատարեալ լինելուց». նման աշխատութեան համար «բացի ուրիշ պատրաստութիւնից՝ պէտք է նաև միտամանակ լինել և արարողէս և բժիշկ, մանաւանդ դեղագրան: Ես գուրկ եմ այս գիտութիւններէց» (էջ ԼԶ): Աւելին ընել կը մնայ մասնագէտներուն: Իսկ այս հրատարակութիւնը պիտի դիւրացնէ այդ աշխատանքը:

Ն Ո Ր Հ Բ Ը Տ Ը Բ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

(Ուղարկուած խմբագրութեան):

- Տէր-Միլանեան Ա., Գիրք և Երգիծանք: Իսթանպուլ, տպ. Տէր-Սահակեան, 1950, 8⁰, էջ 176: Գինն՝ 250 դր.: Billur sokak 14, Galata.
- Կեանքի գրուածքներ: Իսթանպուլ 1949, 8⁰, էջ 174: Գինն՝ 250 դր.:
- Տէր Միլանեան Նազեմի, Վարդենիք (1947—1950): Փարիզ, տպ. Տէր-Յակոբեան, 8⁰, էջ 160:
- Տէրաբեան Եղիշէ Վրդ., Ակամայ անդրադարձութիւնք Տ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան Կարգիւնալին իր Հովուական Թուղթերուն առիթով: Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1950, 8⁰, էջ 42:
- Տիմանեան Բ., Բժիշկի մը խորհրդածութիւնները: Իսթանպուլ 1941:
- Տիմա Աղեքանդր, Դամբանին գաղանիքը: Աղեքանդրի, տպ. Ա. Ստեփանեան, 1939, 8⁰, էջ 60: Գինն՝ 14 Ե. դ.: [Մատենաշար Արաքս, Թ. 22:]
- Տոկապետեան Պետրոս (Վաղիմակ), Հայաստան և Հայ Ժողովուրդը գարեթի միջով: Երուսաղէմ և պատանակութիւն: Փարիզ, տպ. Թիւրապեան, 1947, 8⁰, էջ 447:
- Հայաստան և Հայ Ժողովուրդը գարեթի միջով: Հատոր Բ. Բանտ և աղարթի միջով: Հատոր Բ. Թիւրապեան, տպ. Թիւրապեան, 1949, 8⁰, էջ 479:
- Տօնացոյց 1947: Սր. Սալ Հայ կաթողիկէ եկեղեցի: Բարիզ 1947:
- Անդ, 1948:
- Անդ, 1949:
- Տօնոյցեց Արտաշէս, Սրտի Արեւիկներ: Հարկ 1948: Առիւծապատում: Իսթանպուլ 1949:
- Փաշկեան Ս. Յ., 265 ազգեցիկ վկայութիւններ: «Մարանաթայ»էն հաւաքեց և գատարեց —: Հարկ, տպ. Մարանասարեց —: Հարկ, տպ. Գինն՝ 50 սէնթ: Թա, [1951⁰], 8⁰, էջ 56: Գինն՝ 3 Ե. դ.:
- Փարսաղան ԲԺ. Ստ., Օրորոցի երգը. մերօգրամա 5 գործ. 6 պատկեր: Շտուտգարտ, տպ. Մաշտոց, 1947, 8⁰, էջ 65:
- Փափագեան Վահան, Իմ յուշերը: Ա. Հարտ, տպ. Մաշտոց, 1947, 8⁰, էջ 599:
- Փափագեան Վրդ. Կոն, Մանկութեան յուշերէն: Պէյրութ, տպ. Համարգ. Ընկ., 1950, 8⁰, էջ 67:
- Քարէլ Ալ. Տօֆր., Աղօթքը, Թարգմ. Ս. Պալլիճեան: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Միսրոպ, 1948, 8⁰, էջ 24:
- Քէչեան Ա. Մ., Կարմիր գրուածքներ հերոսներու կեանքէն, 1915—1918, հատոր Բ:

- Պուրէշ, տպ. Հայ Մամուլ, 1939, 8⁰, էջ 139: Գինն՝ 100 լէվ: Հայտ՝ Şos Jan-cului 59, Bucureşti 4.
- Հատոր Գ., անդ, 1940, 8⁰, էջ 136: Գինն՝ 100 լէվ:
- Քլաուսըր Սթօրըր, Սեւագեա լրտեսը, վէպ պատմական և ոստիկանական կեանքէ: Թրգմ. Յ. Արսլանեան: Աղեքանդրի, տպ. Ա. Ստեփանեան, 1928, 8⁰, էջ 190: Գինն՝ 5 Ե. դ.: [Մատենաշար «Արաքս», Թ. 1:]
- Քօֆա Մամուլ Սալիվան, Հօր մը Կապը, Թրգմ. Ն. Փաղուճեան: Աղեքանդրի, տպ. Ա. Ստեփանեան, 1932, 8⁰, էջ 39—52:
- Օղային յարձակումներ և կաղերու դէմ պաշտպանութիւնը: Աղեքանդրի, տպ. Ստեփանեան, 1938, 8⁰, էջ 36:
- Օրացոյց: Երուսաղէմ, տպ. Սրբոց Յակոբեանց, 1949, 16⁰, էջ 288: Գինն՝ 15 զահան:
- Ֆերիաբեան Հ. Բ., Դժոխքի Ուխտաւորը: Պէյրութ, Հայ կաթ. տպ., 1948, 8⁰, էջ 121: [Հրատարակութիւն «Մասիս» շաբաթաթերթի Թ. 1:]
- Երկրի սպեղան: Պէյրութ, տպ. Հայ կաթողիկէ, 1949, 8⁰, էջ 209: Գինն՝ 100 լ. դ.: [Հրատ. «Մասիս» Թ. 3:]
- Ֆիլիթ ժագ, Անդրանիկ, գրուածքներ տղային հերոսի կեանքէն: Թարգմ. Շաղապուտեան: Աղեքանդրի, տպ. Ա. Ստեփանեան, 1929, 8⁰, էջ 262: [Մատենաշար «Արաքս» Թ. 6:]
- Ֆրանկիլիեան Անուշաւան, Հերովդէս: Պէյրութ 1951, 8⁰, էջ 60:
- Ֆրանսուայի Համախորրեցիկական Միութեան Պատի Օրացոյց, 1948, 1949, 1950, 1951 տարիները:
- Ֆրօման Մարիուս, Շակար էլ Տճուր, Հայկական ծագումէ՝ Եգիպտոսի առաջին Սուլթանութիւն: Թարգմ. Տօրթ. Ե. Արշապուրեան: Աղեքանդրի, տպ. Ա. Ստեփանեան, 1937, 8⁰, էջ 32: Գինն՝ 3 Ե. դ.: [Մատենաշար «Արաքս» Թ. 21:]
- Ֆօկ Դանիէլ տը, Ռոպինտոն Բրուգօ, իր կեանքն ու արկածները: Պէյրութ, տպ. Համարգ. Ընկ. 1950, 8⁰, էջ 203: Գինն՝ 160 լ. դ.: [Համարգայիկի Մանկական-պատանակական Մատենաշար, Թ. 5—6:]
- A Memorandum on the Armenian Question. Presented to the Council of Foreign Ministers, March 7, 1947. New York, 1947, 8⁰, 23 pp.
- An Appeal to the United Nations. New York, 1947, 8⁰, 11 pp.

- Andreasyan Hrand D., Türk tarihine aid ermeni Kaynaklari. Istanbul, Ibrahim Horoz Basimevi, 1950, 8° *ilad.*, 42 95—118, 401—438.
- Berberian H., Les Arméniens ont-ils acheté l'une des portes de Saint-Sophie? Extrait de *Byzantion*, 20 (1950) 5—12.
- — Nicéphore au cou tors. Extrait de *Byzantion* 8 (1933) 553—554.
- Blake R. and Brière M., The old Georgian version of the gospel of John from the Adysh Gospels with the variants of the Opiza and Tbet' Gospels edited with a Latin translation. Paris, 1950, 8° gr. pp. 149. [*Patrologia Orientalis* T XXVI. Fasc. 4. pp. 455—599].
- Buytaert E. M., L'heritage litteraire d'Eusèbe d'Emèse. Luvain 1949.
- Davidson, Roderic H., The Armenian Crisis, 1912—1914. New York, 1948, 8°, 25 pp.
- Der Nersessian Sirarpie, Une apologie des images du 7e siècle. [Extrait du *Byzantion* 17 (1944—1945) 58—87]. Made in United States of America.
- — An Armenian Gospel of the Fifteenth Century. [Reprinted from the January 1950 issue of *The Boston Public Library Quarterly*, p. 1—20].
- — Le synaxaire arménien de Grégoire VII d'Anazarbe. Bruxelles 1950. [Extrait d'*Analecta Bollandiana* 68 (1950) 261—285.
- Derounian Avedis (John Roy Carlson), The Catholicate of Cilicia at Antelas, Lebanon. A photographic study, with text and photographs. New York, 1950, 8°, 16 pp.
- — Exposition d'art arménien, architecture, Miniature et peinture (quelques oeuvres d'artistes contemporains) organisé par les Amis de la Culture Arménienne dans la Salle d'exposition de la société orientale de publicité 21—28 Mars 1943. Le Caire, 1943, 8°, pp. 21 + 10.
- Dupont-Sommer A., Deux inscriptions arméniennes trouvées près du lac Sevan (Arménie). Extrait de la *Revue Syria* 25 (1946—1948) 53—66.
- Filigrassi I. S. J., *Theologia Catholica et Assumptio B. V. M.: Gregorianum*. V. XXXI. 1950, pp. 323—360.
- Garitte Gérard, Une Version Arabe de L'„Agathange“ grec dans le Sin. ar. 395. Louvain 1950. [Extrait du *Muséon* 63 (1950) 231—247].
- — Expédition paléographique au Sinaï. Louvain, 1950. [Extrait du *Muséon* 63 (1950) 119—121.]
- — Les écrits anti-arméniens dit du Catholicos-Isaac. Louvain, 1950. [Extrait de la *Revue d'histoire ecclésiastique*, 45 (1945) Nr. 3—4, pp. 711—715.
- Greene Frederick D. M. A., *The Rule of the Turk and the Armenian Crisis*. New York, 1897, 8°, 192 pp.
- Guttman Josef, *The Beginnings of Genocide. A brief account of the Armenian massacres in World War 1*.
- Haldar A., *The notion of the desert in Sumerian-Accadian and West-Semitic Religions*. Uppsala, 1950, 8°, pp. 73.
- Hoffmann G. S. J., *Il Servo di Dio Mechitar nel secondo centenario della sua morte*. Roma.
- Johnson Hewlett, Rev. Dr., *At the foot of Ararat*. New York (1948), 8° 40 pp.
- Karnig T., *La résurrection de l'Etat d'Israël*. Paris, Imprimerie Beresniak, 1950, 8°, p. 67.
- Armenian Folk Tales, Russian version, by J. Khatchatrianz, translation by N. W. Orloff. Illustrations Martyros Saryan.
- Kirch Wilfried, *Handbuch des Rosenkranzes (Summa Ss. Rosarii)*. Wien, Dom-Verlag, 1950, 8°, 42 XXIX + 526.
- Kouyoumdjian Mesrob G., *A comprehensive dictionary, Armenian-English*. Cairo, 1950, Lex. 8°, 1154 pp. Price: \$ 10. Address of the author: P. O. B. 812, Cairo, Egypt.
- La divina liturgia in rito armeno, che sarà celebrata nell' Arcibasilica Lateranense il 14 ottobre 1951 in occasione del XV centenario del concilio di Calcedonia. Roma (1951), 8°, 75 pp. (S. Congregazione per la Chiesa Orientale.)
- La divine liturgie en rite arménien, qui sera célébrée en la Basilique de Saint-Jean de Lateran le 14 octobre 1951, XV anniversaire du Concile de Calédoine. Rome (1951), 8°, 83 pp. (Sacree Congregation pour l'Eglise Orientale.)
- Lucien-Louis Bellan, *Chah 'Abbas I, sa vie, son histoire*. Paris 1932.
- Manandian H., *Les invasions arabes en Arménie (Notes chronologiques)*. Traduit de l'arménien par H. Berberian. Extrait de *Byzantion* 18 (1946—1948) 163—195.
- Missakian J., *A Searlight on the Armenian Question (1878—1950)*. Boston, Hairenik Press, 212 Stuart Street. 1950, 8°, pp. VIII + 154.
- Mécérian J., *Bulletin arménologique (1er cahier)*. Beyrouth, 1947—1948, 8°, pp. 177—372. (Mélanges de l'Université St. Joseph, t. 27, fasc. 10).